

ЛЕГЕНДИ ПРО ДНІПРО ТА ДЕСНУ

Тиждень 5 “Зазирни у минуле”, урок 21

Обладнання і матеріали: підручник “Українська мова та читання” (автор Г. Остапенко) с. 38–39, мапа України (демонстраційна), [контурна мапа України](#) (для кожного учня), роздруківки “[Слова навпаки](#)”, “[Що таке лиман?](#)”, “[Порівняння річок](#)”, “[Вірш про Десну](#)”; відео “[Десна з квадрокоптера](#)”, “[Дніпро з квадрокоптера](#)”, інтерактивна презентація “[Дніпро і Десна](#)”.

Словник

Лиман (грец. “гавань”, “бухта”) — затоплена пригирлова частина річкової долини (або балки), що перетворилась у мілку й витягнуту затоку.

УВЕДЕННЯ В ТЕМУ

1. Налаштування на урок. Привітання. “Формула уроку”.

Учні складають (або розшифровують) формулу своєї майбутньої роботи на уроці, використовуючи умовні позначення всіх рис, які необхідні для плідної праці.

Наприклад: $(У+О)*(В=C)*(P=3)$, де У — увага, О — організованість, В — взаємодопомога, С — спілкування, Р — робота, З — знання.

2. Актуалізація опорних знань. Бесіда “Наша Батьківщина”.

Запитання до дітей

- У якій державі ми живемо?
- Що ви знаєте про Україну?

Країну, у якій людина народилася, називають Вітчизною або Батьківщиною. Зверніть увагу — ці слова пишуться з великої літери. *Діти записують у зошиті слова “Батьківщина”, “Україна”.*

- Чому слово Україна пишеться з великої літери?
- Які ще слова пишуться з великої букви? Як їх усі можна назвати?

3. Фронтальна робота з мапою.

Учитель розповідає, показуючи основні об’єкти на мапі.

Природа України — багата і розмаїта. Північ і захід вкривають густі ліси, а на сході та півдні розкинулися розлогі степи. Повноводні річки наповнюють родючі ґрунти життєдайною вологою.

Два моря — Азовське та Чорне — морські ворота країни. Сюди прибувають судна з різноманітними вантажами з різних куточків світу.

Надра нашої землі багаті на корисні копалини: вугілля, нафту, газ тощо.

Та головна цінність України — працюючий, гостинний народ. Серед українців багато талановитих художників і скульпторів, письменників і спортсменів, архітекторів і науковців.

Запитання до дітей

- Пригадайте своїх видатних земляків. Розкажіть, що ви про них знаєте.

4. Оголошення теми і мети уроку.

Діти читають слова справа наліво (див. роздруківку "[Слова навпаки](#)"): орпінД (Дніпро), акнозамА (Амазонка), ансеД (Десна), аважрОБ (Боржава).

Запитання до дітей

- Які слова у вас вийшли?
- Чи можете назвати це одним словом? Яким саме?
- Яка річка тут зайва? Чому? (Якщо дітям складно відповісти на це запитання, запропонуйте їм знайти річки на мапі. Які річки розташовані ближче одна до одної?)
- Випишіть у зошит назви річок, які складаються з двох складів.

Сьогодні ми з вами дізнаємося дещо цікаве про річки Дніпро та Десну — прочитаємо одну з легенд про них.

5. Індивідуальна робота.

Кожному учневі видають [контурну мапу України](#).

Діти наводять синім олівцем річки Дніпро та Десну, підписують.

Хлопці знаходять і випишують назви українських міст, розташованих поблизу Дніпра. А дівчата — поблизу Десни. Можна обмежити час на цю роботу, а потім поррахувати, хто більше міст встигне знайти і охайно записати.

РОБОТА З ТЕКСТОМ

1. Читання легенд "Діти Лимана", "Дніпро і Десна" (завдання 1, с. 38–39 підручника) самостійно (мовчки або пошепки).

Запропонуйте дітям переглянути відео "[Десна з квадрокоптера](#)" та "[Дніпро з квадрокоптера](#)" і зіставити вигляд річок з їхніми описами в легендах.

Запитання до дітей

- Які ознаки збігаються?
- Що ви можете додати до опису річок у легендах?
- Складіть власний короткий опис річок.

2. Читання складних слів.

Кортіло, лиман, благословення, порозвертав.

Поясніть дітям, що таке лиман, покажіть різні лимани (див. роздруківку "[Що таке лиман?](#)").

Молочний лиман. Запорізька область

Кюяльницький лиман. Одеська область

3. Фізкультхвилинка.

Усі, окрім двох учнів, роблять хоровод-змійку. Двоє беруться за руки, піднімають їх, стають поперек хороводу й зображують гору, під якою течуть потічки: один — всередині кола, інший — зовні. Діти рухаються змійкою, проходячи під руками-горою і промовляють.

Як із-під гори течуть потічки,
Як із-під гори течуть потічки,
Річки, ви куди? Річки, ви куди?
Всі закрилися шляхи.

З цими словами двоє опускають руки і ловлять ту частину хороводу, яка опинилася між ними. Спіймані приєднуються до них, гора росте. Коли “річка” стає надто короткою, вона вже не з’єднується в хоровод, а просто біжить змійкою.

4. Складання таблиці характеристик двох річок.

Діти переглядають текст іще раз, заповнюють таблицю (див. роздруківку “[Порівняння річок](#)”), за потреби звертаються до довідки. Потім запропонуйте дітям розповісти про річки, порівнюючи їх за допомогою таблиці.

Запропонуйте учням розглянути світлини річок і розв’язати завдання в інтерактивній презентації “[Дніпро і Десна](#)”.

ДОДАТКОВЕ ЗАВДАННЯ

1. Читання та обговорення вірша про Десну (див. роздруківку “[Вірш про Десну](#)”).

Запитання до дітей

- Яку назву вірша придумали б ви?
- Яка мелодія пасує до опису Десни, а яка — Дніпра? Чому?

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Знайти і прочитати одну з легенд свого краю.

Урок підготувала й провела **Ольга Коваленко**, школа “Соняшник”, м. Київ